

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Педагогічний факультет

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ СІМЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Освітня програма Соціальна педагогіка

Спеціальність 231 Соціальна робота

Галузь знань 23 Соціальна робота

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від “27” серпня 2021р.

м. Івано-Франківськ – 2021р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу (зразок)
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу (зразок)
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Основи сімейної педагогіки
Освітня програма	Соціальна педагогіка
Спеціальність	231 Соціальна робота
Галузь знань	23 Соціальна робота
Освітній рівень	Перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	Нормативна
Курс/семестр	II/III
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 12 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua

2. Опис дисципліни

Мета: ознайомлення студентів з питань родинних взаємин, підготовка їх до свідомого створення сім'ї, виконання батьківських функцій та уміння працювати з батьками з метою підвищення педагогічної культури та формування у студентів готовності до подружнього життя та батьківства, виховання відповідального ставлення до створення сприятливого сімейного мікроклімату, виховання дітей, попередження можливих дисфункцій у родинних взаєминах.

Завдання:

- обґрунтувати проблеми сімейних відносин в педагогічній теорії та практиці;
- охарактеризувати сучасні тенденції сімейних взаємин;
- ознайомити з особливостями здійснення родинного виховання з врахуванням вікового та індивідуального розвитку дитини;
- обґрунтувати основні принципи, методи й форми роботи соціального педагога з сім'єю, підвищення психолого-педагогічної культури батьків з питань побудови сімейних взаємин.

Компетентності

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або в освітньому процесі, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи.

Загальні компетентності:

ЗК-8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

Фахові компетентності:

СК-6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

СК-12. Здатність ініціювати соціальні зміни, які сприяють адаптації та соціалізації дітей та молоді у сучасному суспільстві.

СК-15. Здатність взаємодіяти з дітьми та молоддю, представниками

різних професійних груп та громад.

СК-16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

СК-17. Здатність виявляти і залучати ресурси інших фахівців, соціальних інститутів, державних та приватних установ та організацій для виконання завдань професійної діяльності.

СК-19. Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності.

Програмні результати навчання:

РН 9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги дітям та їх сім'ям.

РН 14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.

РН 19. Залучати особистісні ресурси осіб, які звернулися за допомогою, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

РН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Тема 1. Структура й типи сучасної сім'ї Сутність поняття "сім'я". Характеристика визначень сім'ї у філософській, психологічній та педагогічній науці. Історичні зміни сім'ї як соціального інституту. Трансформація форм української родини. Характеристика основних типів нуклеарної сім'ї. Особливості розвитку різних типів української сім'ї на сучасному етапі	Обґрунтовувати стан проблеми сімейних відносин, використовуючі відповідні наукові дослідження; здатність характеризувати сучасні тенденції сімейних взаємин	Презентація, питання для обговорення, аналіз, тести
2	Тема 2. Функції та характерні риси української родини. Основні функції української родини в соціалізації поколінь. Характерні риси сучасної української сім'ї. Типові моделі сучасної сім'ї. Життєвий цикл сучасної сім'ї	Здатність характеризувати функції сучасної української сім'ї; обґрунтовувати риси сучасної української сім'ї, здатність аналізувати моделі сім'ї; розуміти	Міні-дослідження, індивідуальні завдання, тести

		особливості етапів життєвого циклу сім'ї	
3	Тема 3. Філософія та етика родинних взаємин. Українська народна дидактика. Основні шляхи збагачення духовного та інтелектуального розвитку особи сім'янина. Народно-дидактичні знання. Основні народно-педагогічні методи та засоби родинної дидактики. Структура сімейної групи як потенційна можливість різноманітності відносин. Традиційна українська родина – перша школа національного виховання. Педагогічні умови, що виступають першоосновою успішного функціонування системи українського родинознавства	Здійснювати аналіз основних шляхів збагачення духовного та інтелектуального розвитку особи сім'янина; набувати народно-дидактичних знань; аналізувати структуру сімейної групи, знати основні народно-педагогічні методи, засоби родинної дидактики та педагогічні умови, що виступають першоосновою функціонування системи українського родинознавства	Презентація, питання для обговорення /самоконтролю, тести
4	Тема 4. Теоретичні та методологічні основи родинного виховання Закономірності процесу родинного виховання. Принципи родинного виховання. Зміст і завдання родинного виховання	Знати теоретико-методологічні засади родинного виховання; ознайомити із закономірностями здійснення родинного виховання; обґрунтовувати основні принципи, зміст і завдання родинного виховання	Питання для обговорення /самоконтролю, тести
5	Тема 5. Методи та засоби родинного виховання Класифікації методів родинного виховання. Методи формування свідомості дитини. Методи формування досвіду суспільної поведінки і діяльності. Методи	Знати і використовувати сучасні ефективні форми і методи родинного сприяти успішному їх застосування	Питання для обговорення, проблемні ситуації

	стимулювання поведінки і діяльності вихованців		
6	Тема 6. Провідні напрями родинного виховання. Фізичне виховання. Піклування про здоров'я та фізичний розвиток дітей. Особливості інтелектуального виховання дітей у сім'ї. Духовно-моральне виховання дітей у сім'ї. Господарсько-трудове та економічне виховання в родині. Естетичне виховання в родині та прилучення дітей до прекрасного. Статеве виховання дитини на різних вікових етапах розвитку	Знати провідні напрями родинного виховання, здійснювати різні напрями родинного виховання, враховуючи вікові та індивідуальні особливості дітей	Питання для обговорення, проблемні ситуації
7	Тема 7. Формування готовності молоді до виконання материнських і батьківських функцій. Психолого-педагогічна підготовка майбутнього сім'янина. Виховні засади української традиції.	Знати теоретико-методологічні засади готовності до створення сім'ї та побудови родинних взаємин; формувати правильне та відповідальне ставлення до побудови сприятливих сімейних взаємин	Питання для обговорення, портфоліо, тести
8	Тема 8. Виховання дітей в різних типах неповних сімей. Врахування в родинному вихованні особливостей поведінки дітей із розлучених сімей. Особливості виховання дітей в осиротілій сім'ї. Виховання дітей у позашлюбній сім'ї. Особливості родинного виховання дітей у сім'ї, що розпалась. Удосконалення	Розуміти особливості виховання дітей в різних типах неповних сімей, знати шляхи удосконалення виховного потенціалу неповної сім'ї	Питання для обговорення, проблемні ситуації

	виховного потенціалу неповної сім'ї.		
9	Тема 9. Взаємодія соціального педагога та сім'ї у розв'язанні проблем виховання особистості Права та обов'язки батьків або осіб, які їх замінюють. Методи та форми роботи соціального педагога з батьками учнів. Форми залучення батьків до виховної роботи. Умови ефективної взаємодії соціального педагога, вчителя і батьків. Напрями роботи з педагогічно неспроможними, антипедагогічними сім'ями та сім'ями в яких батьків «поглинула» професійна діяльність	Знати специфіку здійснення роботи соціального педагога з батьками учнів, вміти здійснювати психолого-педагогічну просвіту батьків та підвищувати їх педагогічну культуру, надавати консультативну допомогу батькам з приводу сімейних взаємин, виховання їх дітей	Питання для обговорення, розгляд проблемних ситуацій

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	—
Семінарське заняття	25
Самостійна робота	5
Індивідуальні завдання Контрольна робота	20
Залік/Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		—
Семінарські з-ття		5		5		5		5		5								25
Самостійна р-та															5			5
Індивідуальні завдання																	20	20
Залік /Екзамен																	50	50
Всього за тиж-нь	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	8	1	10	1	4	50	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Література:	
1. Алексеєнко Т. Ф. Батьківська стратегія: Первинна соціалізація дитини у родинному середовищі. Дошкільне виховання. 2017. № 6. С.12–13.2. Алексеєнко Т. Ф. Педагогічні проблеми молодого сім'ї. Київ: АПН України, Ін-т педагогіки, 1997. 114 с.3. Алексеєнко Т. Ф. Формування компетентності молодого сім'ї у вихованні дитини та подоланні конфліктів. Гуманістично спрямований виховний процес і становлення особистості (Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді): Зб. наук. праць / За ред. О. В. Сухомлинської. Київ: Інсайт, 2014. Кн. I. С. 192 – 197.4. Банник Л. Причини та шляхи подолання подружньої дисгармонії. Журнал для батьків. 2018. № 2. С. 26 – 29.5. Батищева Г. О., Зайцева З. Г. Робота соціальних служб для молоді з молоддю сім'єю (методичні рекомендації). Київ : А.Л.Д., 2018. 100 с.6. Бех І. Д. Виховні цінності сім'ї. Проблеми сімейного та статевого виховання дітей і учнівської молоді: Наук.–метод. зб. Київ: ІСДО, 2015. С.15 – 20.7. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. Київ: МАУП, 2011. 96 с.Вітер М. Як брати шлюб і залишатися в ньому. Соціальна робота з молоддю сім'єю. Київ: УДЦССМ, 2017. С. 13 – 20.8. Жаровцева Т. Г. Неблагополучна сім'я: своєрідність, проблеми, педагогічна підтримка. Одеса: СВД М.П. Черкасов, 2017. 220 с.9. Зайцева З.Г. Неблагополучна сім'я та її вплив на формування особистості дитини. Соціальна підтримка молодого сім'ї. Зб. інформ., теор. та метод. матер. для працівн. соц. служб для молоді. Вип. 1. Київ: 2017. С. 51 – 100.10. Зайцева З. Г. Форми і методи роботи із молоддю сім'єю. Київ: 2017. 68 с.11. Ковальчук Л., Костів В., Максимович О. Вплив структурної неповноти сім'ї на розвиток і поведінку особи. Родинні взаємини і проблеми виховання дітей. Івано-Франківськ, 2009. С.11 – 14.12. Ковбас Б., Костів В. Родинна педагогіка: У 3-х т. Том I. Основи родинних взаємовідносин. Івано-Франківськ, 2006. 288 с.13. Комісарова С. М., Білогорка М. В., Шаплавський М. В. Мистецтво сімейного життя. Чернівці: Золоті литаври, 2013. 100 с.14. Консультування сім'ї: методичні поради для консультування батьків. Ч. 2 / За ред. В. Г. Постового. Київ: ДЦССМ, 2013. 303 с.15. Кравець В. П. Психологія сімейного життя: навч. посібник. Тернопіль: 2015. Ч. 1. 311 с.16. Кравець В. Теорія і практика дошлюбної підготовки молоді. Київ: 2007. 688 с.17. Кравченко Л. Життєві сценарії сім'ї. Педагогіка і психологія. 2018, № 1–2. С. 61–67.	

18. Лучак Т. І. Проблема впливу батьківської сім'ї на молоде подружжя. Матеріали між народ. наук.-практ. конф. «Соціалізація особистості і суспільні трансформації: механізми взаємовпливу та вияви» (14–15 травня 2019 р.). Чернівці: Книга–XXI, 2019. С. 169–171.
19. Омельченко Л. М. Девіація сімейно-шлюбних стосунків у сучасній сільській молодій сім'ї. Науковий вісник Національного аграрного університету. Випуск 76. Київ: НАУ, 2017. С. 338–341.
20. Омельченко Л. М. Подружній конфлікт у молодій сім'ї: метод. посіб. Київ: 2016. 49 с.
21. Постовий В. Г. Сучасна сім'я і її педагогіка. Київ : Освіта, 2004. 64 с.
22. Трубавіна І. М. Консультування сім'ї. Науково-методичні матеріали. Ч. І. Київ: 2016. 88 с.
23. Форми і методи роботи із молодістю сім'єю / Упор. З. Г. Зайцева. Київ: ДЦССМ, 2017. 68 с.
24. Формування навичок усвідомленого батьківства та ранній розвиток дитини: метод. реком. для тренера / під заг. ред. Г. М. Лактіонової. Київ: Науковий світ, 2016. 51 с.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи м. Івано-Франківськ, вул. Бандери, 1 каб. 802 тел. (0342) 57-00-05 kspsr@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Ковбас Богдан Іванович Запрошені викладачі інших ЗВО, професіонали-практики
Контактна інформація викладача	+380660678481

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Викладання курсу та взаємодія із студентом ґрунтуються на політиці академічної доброчесності. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
Пропуски занять (відпрацювання)	Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя

	Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Виконання завдань пізніше встановленого терміну	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови пропуску занять (відпрацювання) допуску до підсумкового контролю визначаються 5 Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Невідповідна поведінка під час занять	Керуватися Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Нова редакція) (зі змінами накази ректора № 61 від «31» січня 2020 р.; № 361 від 31 липня 2020 р.; № 795 від 31 грудня 2020 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/01/Polozenia-pro-OOP-25_12_2020-1.pdf
Додаткові бали	Студент може отримати додаткові бали згідно «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Неформальна освіта	Неформальна освіта зараховується згідно Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019 р., із внесеними змінами наказом № 80 від 12.02.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osvita.pdf. Рекомендовані платформи